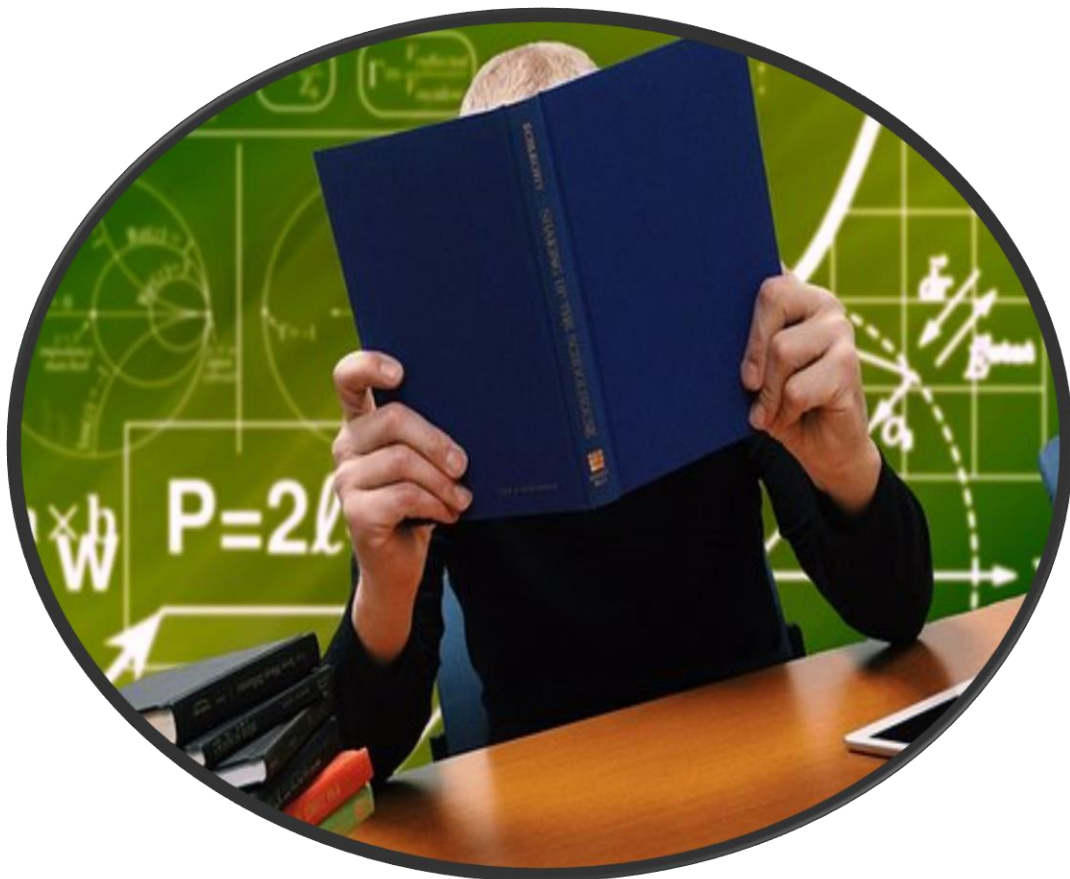

Fylkesmannen i Agder

STANDPUNKTKARAKTER – 2020

Veiledning ved behandling av klage i grunnskolen

Innhold

1. INNLEDNING	2
Klagefrist	2
Informasjons- og veiledningsplikten til skolen	2
Skjema	3
2. KLAGE PÅ FAGKARAKTER	4
Om fastsetting av standpunktkarakter	4
Ikke grunnlag for å sette karakter – Krav om varslings	5
Klagebehandling	5
Uttalelse fra rektor om saksbehandlingen	5
Uttalelse fra faglærer	6
Ny vurdering – endelig karakter	7
3. KLAGE PÅ KARAKTER I ORDEN OG I OPPFØRSEL.....	7
Om vurdering i orden og i oppførsel.....	8
Varsling.....	8
Dokumentering.....	9
Uttalelse fra rektor og kontaktlærer.....	9
Endelig karakter.....	10

1. INNLEDNING

Fastsetting av standpunktkarakter er enkeltvedtak, og enkeltvedtak skal begrunnes. "Forvaltningsorganet skal forberede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold"¹.

Det kan klages på standpunktkarakter og på vedtak om ikke å sette standpunktkarakter.

Alle klager på standpunktkarakter skal sendes Fylkesmannen. Utdanningsdirektoratet har i brev av 31.10.2008 presisert at rektor ikke har hjemmel for å endre vedtak om karakterfastsetting etter at en karakter er satt. Dette gjelder selv om skolen finner at klager har rett. Rektor kan endre eventuelle feilføringer.

Forskriften til opplæringsloven setter en siste frist for fastsetting av standpunktkarakter i fag. Det er opp til den enkelte skolen å eventuelt sette en tidligere frist.

Rektor har ansvaret for at standpunktkarakterer i orden og oppførsel blir fastatt etter drøfting i møte der lærerne til eleven er til stede. Standpunktkarakter i orden og oppførsel skal fastsettes etter at opplæringen er avsluttet.

Klagefrist

Fristen for å klage på vedtak som gjelder standpunktkarakter er 10 dager fra det tidspunktet melding om vedtaket er kommet fram til den som har klagerett. I særlige tilfeller kan en klage bli behandlet selv om fristen ikke er holdt².

Klager har rett til å be om begrunnelse før eventuell klage blir sendt. Ny 10-dagersfrist gjelder fra det tidspunktet han/hun har mottatt begrunnelse.

Dersom skolen avviser klagen fordi den er levert for seint, er dette et vedtak som det kan klages på. Klagefristen er da 3 uker³.

Klage på standpunktkarakter må behandles så fort som mulig. Dette er særlig viktig for elever på 10. trinn. Vi ber derfor skolene sende inn klagesakene fortløpene og ikke vente til alle klagesakene kan sendes samlet.

Rektor må sikre god framdrift i klagebehandlingen. Lærerne bør være tilgjengelige i det tidsrommet der det kan være behov for å begrunne og/eller gi uttalelse om karakterfastsettingen.

Informasjons- og veiledningsplikten til skolen

Skolen skal gjøre elever og foreldre kjent med klageretten og klagefristen.

---

¹ Jf forvaltningslova (fvl) § 11a.

² Jf forvaltningslova § 31.

³ Jf forvaltningslova § 29.

Rektor må se til at informasjonsplikten blir ivaretatt slik at en når alle elevgrupper/foreldre. I klagesaker må skolen dokumentere at eleven/foreldre har fått slik informasjon.

Informasjonen til elev og foreldre må som et minimum inneholde:

- hvilke karakter det kan klages på
- generell informasjon om klagerett og klagefrist
- opplysning om at klage på standpunktkarakter bør begrunnes
- opplysning om at klager har rett til å be om begrunnelse før eventuell klage blir fremmet.

Vi tilrår at begrunnelsen blir gitt skriftlig.

Skjema

Vi ber om at oversending av klage skjer elektronisk ved hjelp av systemet på vedlagte lenke: skjema.no - [Fylkesmannen](#)

2. KLAGE PÅ FAGKARAKTER

Sentrale forskrifter ved klage på fagkarakter		
Forskrift til opplæringslova		Forvaltningslova
Kapittel 3: Individuell vurdering i grunnskolen og i vidaregående opplæring	Kapittel 5: Klage på vurdering	Kapittel VI. Om klage og omgjøring
§ 3-1 Rett til vurdering § 3-3 Grunnlaget for vurdering i fag § 3-7 Varsling § 3-16 Samanhengen mellom undervegsvurderinga og standpunktkarakteren i fag § 3-18 Standpunktkarakter i fag	§ 5-1 Kva det kan klagast på § 5-2 Kven som kan klage § 5-3 Avgjerd i klagesaka § 5-4 Saksgangen ved klage § 5-5 Klagefristar § 5-6 Formkrav § 5-7 Rett til grunngiving § 5-12 Klage på standpunktkarakter. Klageinstans og klagebehandling	§ 29 Klagefrist § 31 Oversitting av klagefristen § 34 Klageinstansens kompetanse
For mer informasjon se: https://www.udir.no/standpunktvurdering		

Om fastsetting av standpunktkarakter

Standpunktkarakteren skal gi informasjon om kompetansen til eleven ved avslutningen av opplæringen i fag i læreplanverket. Den må baseres på et bredt vurderingsgrunnlag som samlet viser kompetansen eleven har i faget. Den kompetansen eleven har vist underveis i opplæringen er en del av grunnlaget for vurderingen når standpunktkarakteren i fag skal fastsettes, jf. § 3-3 og § 3-18.

Selv om det har vært avsluttende vurderinger underveis i opplæringen, skal læreren gjøre en totalvurdering av elevens kompetanse ved fastsettelsen av standpunktkarakteren. Det betyr ikke at læreren må vurdere eleven i alle kompetansemålene rett før standpunktkarakteren fastsettes, men at læreren skal bruke sitt faglige skjønn til å gjøre en samlet vurdering av elevens kompetanse ut fra kompetansemålene i læreplanen for faget. Læreren kan derfor ikke legge sammen karakterer fra undervegsvurderingen og gi en standpunktkarakter som er et matematisk gjennomsnitt av disse karakterene.

Vi gjør oppmerksom på at de karakterstøttende prøvene inneholder oppgaver fra alle hovedområdene i læreplanen, men at de ikke dekker hele faget. De vil altså ikke gi uttømmende informasjon om elever sin kompetanse, men kan være til hjelp i lærerens vurderingsarbeid. Dette gjelder også når eldre eksamensoppgaver blir brukt til tentamen

Eleven skal være kjent med hva det er lagt vekt på i fastsettingen av standpunktkarakteren.

I vurderingen i fag skal ikke forutsetningene til den enkelte, fravær, eller forhold knyttet til ordenen og oppførselen til eleven trekkes inn. I kroppsøving skal innsatsen være en del av grunnlaget for vurdering⁴.

Ikke grunnlag for å sette karakter – Krav om varsling

Dersom en ikke kan vurdere elevens kompetanse på grunnlag av de samla kompetansemålene, så kan eleven ikke få standpunktkarakter i faget.

I de tilfellene der det ikke er grunnlag for å sette standpunktkarakter, har rektor ansvaret for at det blir fattet enkeltvedtak om at standpunktkarakter ikke blir gitt.

For at det skal kunne fattes enkeltvedtak om ikke å gi karakter, skal eleven og foreldre varsles. Når det er tvil om eleven kan få standpunktkarakter i ett eller flere fag, skal skriftlig varsel

- sendes til eleven og foreldrene
- dateres og sendes uten ugrunnet opphold slik at eleven får anledning til å skaffe grunnlag for halvårsvurdering med karakter og standpunktkarakter

Ved en eventuell klage må kopi av varselbrevet legges ved klagen, og skolen må kunne dokumentere at foreldrene er varslet.

Klagebehandling

En klage på standpunktkarakter skal sendes til skolen. Fylkesmannen er klageinstans. Klageinstansen kan bare vurdere om gjeldende forskrifter om karakterfastsetting er fulgt.

Ved oversending av klagen til Fylkesmannen, skal det følge med uttalelse fra faglærer og rektor. Det er derfor viktig at skolene har et forsvarlig system og kan dokumentere vurderingsarbeidet.

Selv om det tidligere dokumenteringskravet i § 3-16 annet ledd om at underveisvurdering er gitt et opphevet, må skolene fremdeles har et forsvarlig system og kunne dokumentere vurderingsarbeidet. I en klage på standpunktkarakter er kravet til dokumentasjon annerledes enn det som sto i tidligere § 3-16. I en klagesak skal faglæreren gi en uttalelse om hvordan karakteren er fastsatt, og rektor skal gi en uttalelse om skolens saksbehandling.

Uttalelse fra rektor om saksbehandlingen

Rektor skal se til at uttalelsen fra faglærer har det innholdet som er nevnt i kravene over.

---

⁴ Nytt fra skoleåret 2012/13.
Oppdatert 22.mai 2020

Rektor skal gjøre rede for saksbehandling og prosedyrer ved skolen i eget skriv. Skrivet skal inneholde:

- informasjon om alder på eleven. Eleven må ha fylt 15 år for å klage selv
- informasjon om karakter fra siste halvårsvurdering og standpunktkarakter
- informasjon om klagen er fremmet innen fristen
- informasjon om når og hvordan skolen har informert om klageretten
- tidspunkt for når skolen har sendt kopi av dokumentene i saken til klager
- annen dokumentasjon fra skole/hjem som kan ha innvirkning på klagebehandlingen

Det er ikke tilstrekkelig at skolen i oversendelsesbrev til klageinstansen skriver at de har fulgt de forskriftsmessige prosedyrene ved karakterfastsettingen.

Skolen må ha rutiner som sikrer at dokumentasjon fra faglærer om karakterfastsettingen er tilgjengelig i den perioden klagebehandlingen pågår.

Uttalelse fra faglærer

Det er rektors ansvar å se til at faglærer kan dokumentere grunnlaget for karaktersettingen i tråd med kapittel 3 i forskrift til opplæringsloven, og at saken er godt nok opplyst til at klageinstansen kan behandle klagen.

En uttalelse skal være konkret og må inneholde:

- En konkret vurdering av elevens kompetanse i faget i forhold til de samlede kompetansemålene i læreplanen og kjennetegn på måloppnåelse. Det betyr at læreren må gi en uttalelse om alle hovedområdene. En tredeling i «høy», «lav» og «middels» kompetanse vil kreve ytterligere presiseringer som forklaring for en standpunktkarakter.
- Omtale av hvordan eleven er gjort kjent med kompetansemålene i faget og kjennetegn på måloppnåelse
- En omtale av hvordan det i underveisvurderingen er lagt til rette for ulike arbeidsmåter og vurderingsformer i faget
- Svar på det som eleven eller foreldrene peker på i klagen

Det skal brukes talkarakterer på en skala fra 1 til 6. Bare hele talkarakterer skal brukes.

Skjematisk kan innholdet i uttalelsen fra faglærer illustreres slik:

Innledning om vurderingsgrunnlag		
Kompetansemål	Kjennetegn på måloppnåelse	Vurdering av elevens kompetanse opp mot kjennetegn på måloppnåelse
Standpunktkarakter ut fra en helhetlig vurdering av elevens samla kompetanse i faget		

Ny vurdering – endelig karakter

Dersom klagen blir funnet rettkomen av klageinstansen, blir standpunktkarakteren opphevet og klagen sendt tilbake til skolen for ny behandling.

Rektor og faglærer gir ny vurdering med utgangspunkt i de punktene klageinstansen har pekt på i vedtaket. Rektor setter endelig karakter. Den nye avgjørelsen skal begrunnes.

Denne avgjørelsen kan det ikke klages på. Orientering om endelig karakter og rektors begrunnelse skal sendes klageren med kopi til Fylkesmannen.

Dersom karakteren blir endret for elever på 10. trinn, må rektor sende melding om dette til inntakskontoret for videregående opplæring.

3. KLAGE PÅ KARAKTER I ORDEN OG I OPPFØRSEL

Forskrift til opplæringslova		
Kapittel 3: Individuell vurdering i grunnskolen og i videregående opplæring	Kapittel 5: Klage på vurdering	Kapittel 20 Foreldresamarbeid i grunnskolen og videregående opplæring
§ 3-1 Rett til vurdering	§ 5-1 Kva det kan klagast på	§ 20-1 Formålet med foreldre-samarbeid
§ 3-2 Formålet med vurdering	§ 5-2 Kven som kan klage	§ 20-3 Foreldresamarbeid i grunnskolen
§ 3-5 Grunnlaget for vurdering i orden og i åtferd	§ 5-3 Avgjerd i klagesaka	
§ 3-6 Karakterar i orden og i åtferd	§ 5-4 Saksgangen ved klage	
§ 3-7 Varsling	§ 5-5 Klagefristar	
§ 3-11 Undervegs-vurdering	§ 5-6 Formkrav	
§ 3-12 Eigenvurdering	§ 5-7 Rett til grunngiving	
§ 3-15 Halvårs- vurdering i orden og i åtferd for elevar	§ 5-13 Klage på karakter i orden og i åtferd. Klageinstans og klage-behandling	
§ 3-16 Samanhengen mellom undervegsvurderinga og standpunktkarakteren i fag		
§ 3-19 Standpunkt-karakter i orden og i åtferd		
§ 3-39 Forsvarleg system for føring av karakter og fråver		
Forvaltningslova		
Kapittel VI Om klage og omgjøring		
§ 29 Klagefrist		
§ 31 Oversitting av klagefristen		
§ 34 Klageinstansens kompetanse		

Om vurdering i orden og i oppførsel

Skoleeier skal gi forskrifter om ordensreglement for den enkelte grunnskolen⁵. I ordensreglementet skal det være regulert hva som er akseptabel orden og oppførsel. Skolen må kunne dokumentere at elev/ foreldre er gjort kjent med ordensreglementet.

Grunnlaget for vurdering i orden og i oppførsel skal være knyttet til i hvilken grad eleven opptrer i tråd med ordensreglementet til skolen.

Grunnlaget for vurdering i orden er knyttet til om eleven er forberedt til opplæringen, og hvordan arbeidsvanene og arbeidsinnsatsen til eleven er. Grunnlaget for vurdering i oppførsel er knyttet til hvordan eleven oppfører seg overfor medelever, lærere og andre tilsatte i og utenfor opplæringen. Vurdering av orden og oppførsel skal holdes adskilt fra vurderingen av elevens kompetanse i fag.

Til vanlig skal det ikke legges avgjørende vekt på enkelthendelser. Unntaket er dersom enkelthendelsen er særlig klanderverdig eller grov.

Skolen må presisere for elevane hva som blir tatt med i grunnlaget for ordenskarakteren, og hva som blir lagt vekt på i grunnlaget for oppførselskarakteren. For eksempel kan fravær føre til nedsatt karakter enten i orden eller i oppførsel.

Det er rektors ansvar å se til at skolen har klare rutiner for å dokumentere elevenes orden og oppførsel.

I vurderingen av orden og i oppførsel skal det tas hensyn til elevens forutsetninger. Når en skal avgjøre om eleven skal få en annen karakter enn god (G), skal det tas hensyn til hva som vil være god orden og hva som vil være god oppførsel for eleven. Dette innebærer at elever som etter en objektiv vurdering basert på ordensreglementet, aldri vil kunne få karakteren god, likevel kan få det, fordi elevens oppførsel og/eller orden vurdert ut fra elevens forutsetninger er god. Det er ikke krav om at eleven har en diagnose, og skolen må gjøre en skjønnsmessig vurdering i hvert tilfelle.

Varsling

Forskriften krever at skolen sender skriftlig varsel dersom det er fare for at eleven kan få halvårsvurdering eller standpunktkarakter *nokså god (Ng)* eller *lite god (Lg)* i orden og/eller i oppførsel.

Det er viktig å innarbeide rutiner for å sikre god dokumentasjon på at skriftlig varsel er sendt.

Viktige moment:

- Begrunnet varsel om fare for nedsatt karakter skal sendes til foreldre/elev
- Varselet skal være datert og sendt til foreldre/elev uten ugrunnet opphold, slik at bedre orden eller oppførsel kan påvirke karakteren

---

⁵ jf. opplæringslova § 2-9
Oppdatert 22.mai 2020

Det er ikke krav om varsel når en karakter blir satt ned som følge av en enkelthendelse. I slike tilfeller skal det fattes enkeltvedtak og opplyses om klageretten.

Dokumentering

I klagesaker som gjelder orden og/eller oppførsel er det særlig viktig at skolen kan dokumentere at saksgang for fastsetting av karakter er fulgt, og at det har vært kontakt med hjemmet om forhold som har ført til nedsatt karakter.

Skolen skal sende følgende dokumentasjon til klageinstansen:

- klagen
- uttalelse fra rektor og kontaktlærer
- kopi av ordensreglement
- konklusjon fra drøftingsmøte mellom lærerne til eleven
- kopi av varselbrevet skal legges ved klagen, og skolen må kunne dokumentere at foreldrene har sett varselet
- annen relevant korrespondanse med hjemmet

Skolen må ha rutiner som sikrer at dokumentasjon om karakterfastsettelse er tilgjengelig i den perioden klagebehandlingen pågår.

Uttalelse fra rektor og kontaktlærer

Fylkesmannen vil tilrå følgende oppgavefordeling mellom rektor og kontaktlærer:

Rektor gjør rede for

- saksbehandling og prosedyrer på skolen
- alder på eleven dersom klagen bare er undertegnet av eleven (eleven må ha fylt 15 år for å klage selv)
- om klagen er fremmet innen fristen
- når og hvordan skolen har informert om klagerett
- tidspunkt for når skolen har sendt kopi av saksdokument til klager
- tidligere karakter i orden/oppførsel
- tiltak som er satt i gang for å rette på forholdene

Kontaktlærer

- gir utfyllende begrunnelse for karakteren
  - Det er viktig å svare på og kommentere det som eleven eller foreldrene peker på i klagen
  - Kontaktlærers vurdering av eleven i forhold til ordensreglementet
Kommenterer av merknader eleven har fått gjennom året
  - Vurdering av elevens orden/oppførsel ut fra elevens forutsetninger
- legger ved kopi av varsel om nedsatt karakter
- gjør rede for hvordan det er lagt til rette for god tilbakemelding og veiledning
- legger ved annen dokumentasjon fra skole/hjem som kan ha innvirkning på klagebehandlingen

Endeleg karakter

Fylkesmannen avgjør om klagen skal føre til at karakteren blir endret til gunst eller ugunst for eleven.

Fylkesmannen i Agder

Postboks 788 Stoa

4809 Arendal